

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์
ทำงานด้านการเบิกจ่ายเงินและการจัดซื้อจัดจ้าง
ภาครัฐกับผลประโยชน์ทับซ้อน

โดยวิทยากรกลุ่มจากกลุ่มงานวินัย
กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรม เอส ดี อเวนิว

การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)

๑. ความหมายของการขัดกันแห่งผลประโยชน์
 ๒. ลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์
 ๓. ตัวอย่าง
-

๑. ความหมายของการขัดกันแห่งผลประโยชน์

ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ให้คำนิยามว่า หมายถึง สภาวการณ์ สถานการณ์ หรือข้อเท็จจริง ที่บุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้ดุลพินิจ ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อหน่วยงาน หรือเพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น ๆ

๒. ลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์

- ๑) ต้องมีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- ๒) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้น ๆ มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- ๓) บุคคลนั้น ๆ จะเป็นบุคลากรในภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้
- ๔) ประโยชน์ส่วนตนนั้น อาจจะเป็นประโยชน์ในเชิงทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดก็ได้
- ๕) ประโยชน์ส่วนตนนั้น หมายความว่ารวมถึงประโยชน์ของบุคคลอื่นที่ถือว่าเป็นประโยชน์ส่วนตนด้วย

กรณีการขัดกันแห่งผลประโยชน์

ตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐๐ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินกิจการ
ดังต่อไปนี้

- ๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับ
หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่
ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล
ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
ที่เข้าเป็นคู่สัญญากับ หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมี
อำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

๓) รับสัมปทานหรือคงถือน้ำมันซึ่งสัมปทานจากรัฐ
หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ
ส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ
หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่า
โดยทางตรงหรือ ทางอ้อม หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น
ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็น
คู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา
ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้าง ในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่
ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของ
หน่วยงานของรัฐที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือ
ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพ
ของ ผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้ง
ต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือ
กระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ของรัฐผู้นั้น

ตัวอย่าง

Q :

นาย ก. เป็นหัวหน้าหน่วยงาน มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งรวมถึงการประกวดราคาก่อสร้างอาคารของหน่วยงาน ขณะเดียวกัน ภรรยาของนาย ก. ได้เข้ามาประมูลการก่อสร้างอาคารของหน่วยงานนั้น ถือเป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่ เพราะเหตุใด

ตัวอย่าง

A :

เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เนื่องจาก นาย ก. มีผลประโยชน์ส่วนตน คือ บริษัท ของภรรยา นาย ก. ย่อมต้องการได้งานและ ได้ราคาสูง ส่วนนาย ก. ในฐานะหัวหน้า หน่วยงาน ย่อมมีหน้าที่คัดเลือกบริษัทที่ดีที่สุด ราคาต่ำที่สุด

กิจกรรมกลุ่ม

คำอธิบาย

ดำเนินการโดยแบ่งกลุ่ม ๕ กลุ่ม มีวิทยากรประจำกลุ่ม ๆ ละ ๑ – ๒ คน แต่ละกลุ่มจะได้รับคำถามเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ กลุ่มละ ๒ คำถาม ให้ผู้เข้าร่วมอบรมแต่ละกลุ่มปรึกษาหารือ บูรณาการความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน เพื่อตอบคำถาม โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มให้คำแนะนำ แล้วให้แต่ละกลุ่มตอบคำถามในกระดาษที่แจกให้และส่งตัวแทนมาอธิบายคำตอบ จากนั้น วิทยากรประจำกลุ่มจะเป็นผู้เฉลยคำตอบ

กลุ่มที่ ๑

คำถาม

๑. นาย ก. และครอบครัว มีธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตร

และในขณะเดียวกัน นาย ก. เป็นรัฐมนตรีผู้มีอำนาจหน้าที่
ในการกำหนดนโยบายด้านการเกษตร

๒. นาย ก. เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็น
ที่ปรึกษาในธุรกิจการศึกษาของเอกชนที่อยู่ภายใต้การกำกับ
ดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ที่นาย ก. ปฏิบัติหน้าที่อยู่

กลุ่มที่ ๒

คำถาม

๑. นาย ก. ข้าราชการกระทรวงการคลัง ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ในขณะเดียวกัน นาย ก. ในฐานะปลัดกระทรวงการคลัง ต้องดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินโดยตำแหน่ง

กลุ่มที่ ๒

๒. นาย ก. เป็นบุตรนาย ข. ซึ่งประกอบกิจการสถานีจำหน่ายน้ำมันของครอบครัว และได้จำหน่ายน้ำมันให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งมาโดยตลอด โดยราคาจำหน่ายเป็นไปตามราคาตลาดปกติ และสถานีจำหน่ายน้ำมันดังกล่าวเป็นสถานีจำหน่ายน้ำมันแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากจะซื้อน้ำมันจากสถานีจำหน่ายน้ำมันอื่นซึ่งอยู่ห่างไกลมาก ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเสียประโยชน์ ต่อมา นาย ก. รับช่วงกิจการต่อจากบิดาและได้มาสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว

กลุ่มที่ ๓

คำถาม

๑. นาย ก. เคยเป็นอธิบดีกรมสรรพากร เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วได้มาทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการให้กับบริษัทเอกชนที่ประกอบกิจการด้านภาษีอากร

๒. นาย ก. เป็นนิติกรองค์การบริหารส่วนตำบล A ได้ทำสัญญาขายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล A

กลุ่มที่ ๔

คำถาม

๑. นาย ก. เป็นข้าราชการระดับ ๖ ตำแหน่งบรรณารักษ์

ได้เข้าทำสัญญาว่าจ้างก่อสร้างบ้านกับบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง
ที่กำลังก่อสร้างอาคารให้กับหน่วยงานที่นาย ก. สังกัดอยู่

๒. นาย ก. เป็นกรรมการของบริษัทเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้

การกำกับดูแลหรือควบคุมของกรมศุลกากร มาก่อนที่นาย ก.

จะได้มาปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กลุ่มที่ ๕

คำถาม

๑. นาย ก. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด
แนวถนน เมื่อได้กำหนดแนวถนนแล้ว ต่อมาได้ไปซื้อที่ดิน
ที่อยู่ข้างเคียงแนวถนนดังกล่าวไว้ล่วงหน้า

๒. นาย ก. เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล A ซึ่งตั้งอยู่
ณ จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาง ข.ภริยา
นาย ก. ได้รับสัมปทานรังนกอีแอ่นจากเทศบาล B ซึ่งตั้งอยู่
ณ จังหวัดหนึ่งในภาคใต้

เฉลย

กลุ่มที่ ๑

๑. นาย ก. และครอบครัว มีธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตร

และในขณะเดียวกัน นาย ก. เป็นรัฐมนตรีผู้มีอำนาจหน้าที่

ในการกำหนดนโยบายด้านการเกษตร

ตอบ เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เนื่องจาก นาย ก. ในฐานะ

รัฐมนตรี ย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน

โครงการต่าง ๆ ในทางเกษตรกรรม ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์

สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของธุรกิจของนาย ก. และครอบครัว

กลุ่มที่ ๑

๒. นาย ก. เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นที่ปรึกษา
ในธุรกิจการศึกษาของเอกชนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ
กระทรวงศึกษาธิการ ที่นาย ก. ปฏิบัติหน้าที่อยู่

ตอบ เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เนื่องจากนาย ก. มีอำนาจหน้าที่
กำกับดูแลการประกอบธุรกิจการศึกษาของเอกชนดังกล่าว แต่มี
ประโยชน์ส่วนตนในการเป็นที่ปรึกษาธุรกิจดังกล่าวด้วย และพฤติการณ์
ดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา ๑๐๐ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฐานมีส่วนได้เสียในฐานะกรรมการ
ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชน ด้วย

กลุ่มที่ ๒

๑. นาย ก. ข้าราชการกระทรวงการคลัง ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ในขณะเดียวกัน นาย ก. ในฐานะปลัดกระทรวงการคลัง ต้องดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินโดยตำแหน่ง

ตอบ ไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะนาย ก.

ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของกระทรวงการคลัง หรือประโยชน์ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน แต่อย่างใด

กลุ่มที่ ๒

๒. นาย ก. เป็นบุตรนาย ข. ซึ่งประกอบกิจการสถานีจำหน่ายน้ำมันของครอบครัว และได้จำหน่ายน้ำมันให้กับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งมาโดยตลอด โดยราคาจำหน่ายเป็นไปตามราคาตลาดปกติ และสถานีจำหน่ายน้ำมันดังกล่าวเป็น สถานีจำหน่ายน้ำมันแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากจะซื้อน้ำมันจากสถานีจำหน่ายน้ำมันอื่นซึ่งอยู่ห่างไกลมากก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเสียประโยชน์ ต่อมา นาย ก. รับช่วงกิจการต่อจากบิดา และได้มาสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ตอบ เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เนื่องจากหลังจากที่นาย ก. ได้เข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และมีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กลับมีผลประโยชน์ส่วนตนในฐานะเจ้าของสถานีจำหน่ายน้ำมันด้วย

กลุ่มที่ ๓

๑. นาย ก. เคยเป็นอธิบดีกรมสรรพากร เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วได้มาทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการให้กับบริษัทเอกชนที่ประกอบกิจการด้านภาษีอากร

ตอบ ไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะนาย ก.

ไม่มีอำนาจหน้าที่ใด ๆ หรือไม่สามารถใช้ดุลพินิจใด ๆ

ตามกฎหมายได้อีก

กลุ่มที่ ๓

๒. นาย ก. เป็นนิติกรองค์การบริหารส่วนตำบล A ได้ทำสัญญาขายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล A

ตอบ ไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะ นาย ก. เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ไม่ได้มีอำนาจกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล A หรือไม่ได้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล A แต่อย่างใด

กลุ่มที่ ๔

๑. นาย ก. เป็นข้าราชการระดับ ๖ ตำแหน่งบรรณารักษ์
ได้เข้าทำสัญญาว่าจ้างก่อสร้างบ้านกับบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง
ที่กำลังก่อสร้างอาคารให้กับหน่วยงานที่นาย ก. สังกัดอยู่
ตอบ ไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะนาย ก.
ไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร
ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจการจ้าง หรือไม่อยู่ในสถานะ
ที่ผู้รับเหมาจะให้ประโยชน์ใด ๆ ได้

กลุ่มที่ ๔

๒. นาย ก. เป็นกรรมการของบริษัทเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลหรือควบคุมของกรมศุลกากร มาก่อนที่นาย ก. จะได้มาปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตอบ ในขณะที่นาย ก. เป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ถือว่าในขณะที่เป็นกรรมการ นาย ก. ยังไม่มีหน้าที่กำกับดูแลกระทรวงการคลัง จึงไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ แต่เมื่อนาย ก. ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แล้ว ถ้านาย ก. ยังไม่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท จะถือเป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะนาย ก. มีหน้าที่กำกับดูแลกระทรวงการคลังแล้ว และพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา ๑๐๐ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฐานมีส่วนได้เสียในฐานะกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชน ด้วย อีกทั้งอาจถือเป็นกรณีที่นาย ก. ขาดคุณสมบัติและต้องพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีตามบทบัญญัติอื่นของกฎหมายได้

กลุ่มที่ ๕

๑. นาย ก. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด
แนวถนน เมื่อได้กำหนดแนวถนนแล้ว ต่อมาได้ไปซื้อที่ดิน
ที่อยู่ข้างเคียงแนวถนนดังกล่าวไว้ล่วงหน้า

ตอบ ไม่เป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะแนวถนน
ไม่ได้ผ่านบริเวณที่ดินของนาย ก. จึงไม่มีผลประโยชน์ส่วนตน
ให้กังวล แต่พฤติการณ์ถือเป็นการใช้ข้อมูลที่ตนได้มาในฐานะ
เจ้าหน้าที่ทำการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการอาศัย
ตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์

กลุ่มที่ ๕

๒. นาย ก. เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล A ซึ่งตั้งอยู่ ณ จังหวัดหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาง ข. ภริยานาย ก. ได้รับสัมปทานรังนกอีแอ่นจากเทศบาล B ซึ่งตั้งอยู่ ณ จังหวัดหนึ่งในภาคใต้

ตอบ ตามหลักแล้ว ไม่ถือเป็นกรณีขัดกันแห่งผลประโยชน์ เพราะนาย ก. ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับสัมปทานรังนกอีแอ่น แต่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา ๑๐๐ (๓) ฐานรับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ เนื่องจาก นาง ข. มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนาย ก. และเข้าไปรับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

ศาสตราจารย์ ดร. กำชัย จงจักรพันธ์. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ กับ พ.ร.บ. ป.ป.ช. มาตรา ๑๐๐, ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์ : พิมพ์ครั้งที่ ๔ (๒๕๕๘)

รายชื่อวิทยากรกลุ่ม

๑. นายมนตรี ไชยศิริ	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๒. นางสาวลัดดาวัลย์ สุวรรณรัตน์	นิติกรชำนาญการ
๓. นายนพดล สนมณี	นิติกรชำนาญการ
๔. นายนัทรพงศ์ สิมมาวัน	นิติกรปฏิบัติการ
๕. นายรัฐราม สิริันทวิเนติ	นิติกรปฏิบัติการ